

Film-Història Junior

En aquesta secció que vam encetar en l'anterior Volum 27, núm. 1, us presentem el treball premiat el 2017. Es tracta de la recerca ***Afroamericans al cinema: d'esclaus a ciutadans*** d'Enric Núñez de Arenas, estudiant de Batxillerat de l'Institut Valerià Pujol de Premià de Dalt, amb la tutoria de la professora Núria Fornés del Departament de Llengües Estrangeres del centre durant el curs 2015-2016. El jurat compost per cinc membres de Film-Història va valorar l'acurada contextualització històrica i social. Així mateix es va destacar l'exhaustiu repàs de la filmografia produïda pels afroamericans però també l'anàlisi d'altres variables com ara la presència d'estereotips i de subgèneres amb components discriminadors o, també, la de la llarga lluita pel reconeixement dels i de les professionals i creadors de color en els festivals de cinema i també per la crítica i pels espectadors. L'autor va intentar connectar amb diferents associacions i productores per aconseguir informació de primera mà (com acrediten el *mails* reproduïts¹ a l'annex del treball) i va preparar enllaços a *trailers* i a algunes seqüències que permeten un ús encara més dinàmic del text, fragments del qual reproduïm a continuació.

FRANCESC SÁNCHEZ BARBA
Director Adjunt del Centre Film-Història

Afroamericans al cinema: d'esclaus a ciutadans

Treball guanyador de la Segona Edició del Premi Film-Història Junior (2016)

ENRIC NÚÑEZ DE ARENAS

Institut Valerià Pujol de Premià de Dalt (El Maresme, Barcelona)

Resum

A partir de l'estudi i la comparació de la història dels EUA amb les diferents pel·lícules que han marcat les diferents èpoques del cinema amb presència afroamericana es vol conèixer quina ha estat l'evolució que han tingut les persones de raça negra al llarg de la història del cinema i quins canvis s'han donat tot interrogant-se

¹ Preguntes enviades a Warner Studios, Paramount Studios, Universal Studios, Columbia (Sony); CORE Congress of racial equality, NAACP, The National Urban League i a algunes cadenes de TV com CNN o CBS Corporation CBS: *Hello, My name is Enric Nuñez, I'm from Barcelona (Catalonia) Spain, I'm 17 years old, and I'm studying a senior in High School. I'm preparing a research project about the evolution of the role of black people throughout the history of American cinema. I would be very grateful if you could briefly answer these 3 questions: Do blacks actors in America have more difficulty getting interesting roles? Are most roles offered to blacks stereotypical, for example, marginalization, drug trafficking or racial issues? Is the evolution of racial minorities in American cinema a direct reflection of changes in society? I await your response and thank you very much. Regards,*

si, en aquest àmbit, l'evolució de les minories racials al cinema nord-americà, ha estat un reflex directe de l'evolució de la societat.

Entre els objectius es reconeix la necessitat d'aprofundir en el coneixement sobre el racisme: els seus orígens, la seva evolució en les diferents etapes històriques i el que va succeir als Estats Units per, després, esbrinar com va ser la introducció dels personatges i els creadors afroamericans al cinema. S'analitzen uns quaranta films i sèries televisives produïts durant el segle XX i en aquests primers anys del segle XXI. A més de posar de manifest la discriminació professional a la indústria del cinema, s'estudien els rols més importants que han desenvolupat aquests actors, així com la detecció de característiques i l'evolució dels estereotips que poden resseguir-se a subgèneres emmarcats en períodes específics que l'autor qualifica amb els següents epígrafs: les pel·lícules *de raça* (1915-1948) amb títols com *The Homesteader* (1919), *Within Our Gates* (1919), *Body and Soul* (1924), *The Scar of Shame* (1927), *The Exile* (1931), *Harlem on the Prairie* (1937) o *The Blood of Jesus* (1941); el subgènere *Blaxploitation Movie* amb films com ara *Sweet Sweetback's Badass Song* (1971), *Shaft* (1971), *Super Fly* (1972), *Cleopatra Jones* (1973), *Coffy* (1973), *Willie Dynamite* (1974) o *Dolemite* (1975).

Cartells corresponents a *Pinky* (1949), "*Coffy*" (1973) i *Red Tails* (2012) que exemplifiquen diferents presències i rols de la comunitat afroamericana en el cinema

La secció *Càsting d'actors negres en les grans produccions de Hollywood* incorpora films com *Pinky* (1949), *Home of the Brave* (1949) o *No Way Out* (1950). També s'analitzen pel·lícules *romàntiques interracials* com *Island in the Sun* (1957), *Guess who's coming to dinner?* (1967) o *Jungle Fever* (1991); pel·lícules *sobre el Moviment dels Drets Civils i el racisme* on s'inclou l'estudi de *To Kill a Mockingbird* (1962), *Mississippi Burning* (1988), *The Long Walk Home* (1990), *Once upon a time...when we were coloured* (1995) o *Selma, Lord, Selma* (1999). Finalment a les pel·lícules *de raça durant l'època d'Obama (2008-2014)* s'incorporen èxits recents com *The Help* (2011), *Red Tails* (2012), *Lincoln* (2012), *Django Unchained* (2012), *The Butler* (2013) i *12 years a slave* (2013).

A la secció 4 la perspectiva més històrica cedeix el seu protagonisme a qüestions més socioculturals. A *Papers comuns dels negres en les pel·lícules nord-americanes* es ressegueixen els següents: el *negre místic* (*Ghost*, 1990), el *negre com a millor amic*: (la sèrie televisiva *Ally McBeal*, 1997-2002), el *delinqüent* (*Training Day*, 2001), els

domèstics (*The Help*, 2011), els esclaus (la sèrie televisiva *Roots*, 1977), els policies, els herois (*Red Tails*, 2012), etc.

3. La presència dels afroamericans en les pel·lícules americanes

Des dels orígens de la indústria del cinema, la participació de la comunitat afroamericana va haver d'anar superant barreres poc a poc fins trobar la seva pròpia identitat. Destinats, en aquestes primeres etapes, a l'obtenció de papers que reflectien estereotips degradants, els actors negres es van veure obligats a desenvolupar papers secundaris, com esclaus, servents, mossos o mainaderes i en ocasions eren suplantats per actors blancs pintats de negre (Al Jolson a "The Jazz Singer" de 1927 que va ser la primera pel·lícula sonora. Fred Astaire a "Ales de la dansa" (1936) o Mickey Rooney i Judy Garland a "Els fills de la faràndula" (1939). Tot això ha anat evolucionant i des d'aquests primers temps fins avui dia les coses han canviat, molts dels intèrprets afroamericans han fet grans papers protagonistes, papers d'herois, inclusivament, com a la pel·lícula "Bruce Almighty" (*Como Dios*, 2003) on Morgan Freeman va interpretar a Déu.

3.1.1. El gènere de les pel·lícules de raça (1915-1948)

Les pel·lícules de cinema de raça era un gènere cinematogràfic que va existir als Estats Units entre 1915 i 1948. Es tractava de pel·lícules produïdes per a un públic negre, amb actors negres. En total, es van produir aproximadament 500 pel·lícules de les que es conserven menys de 100.

3.1.1.1. Característiques i estereotips

Antecedents: El film de D.W. Griffith "Birth of a Nation", de 1915, és emblemàtic d'aquesta etapa per dos motius: en relació amb la utilització dels recursos narratius i com referent a l'hora d'establir els estereotips de la representació racista dels afroamericans, descrits com lladres, violents, poc fiables, irresponsables, una amenaça sexual per les dones blanques, i limitats a la seva tasca com a servents/es, finalitzant amb la justificació de l'existència del Ku Klux Klan. En el film de Griffith, i a les pel·lícules realitzades a Hollywood durant les dècades següents, queda palesa la qüestió del negre com una presència problemàtica, apareixent en segon terme i a expenses del personatge central interpretat per l'home blanc. Per l'audiència blanca, la marginalitat i la humiliació serveix de "confort moral" al considerar als personatges negres inferiors i incapaços de desenvolupar cap paper principal, un dels rols típics durant aquests anys, és el que mostra l'exotisme (dances i música tribal) on les persones de raça negra juguen i es diverteixen amb la intencionalitat d'exhibir una imatge d'inferioritat tant cultural com intel·lectual enfront l'home blanc.

Respecte al paper de les dones l'estereotip de dona negra es pot resumir en les imatges de "hipersexualitat" vinculat a pràctiques sexuals "agressives", "excessives" (associat a allò primitiu o als animals) també en el paper de procreadora (dona fèrtil i múltipara) en un rol sumís, patidor i sacrificat amb la missió d'ajudar a la gent blanca per la que treballen, molt més "intel·ligent, superior i desenvolupada". El personatge de la "mammy" es representat per una dona negra gran, forta, rondinaire, amb vestits i mocadors colorits al cap. Hattie McDaniel va guanyar l'Oscar a la millor actriu de repartiment per "Gone with the wind" (EUA, 1939), suposant el primer guardó de l'Acadèmia per a un afroamericà. Les dones negres a les pel·lícules de l'època freqüentment morien per no adequar-se a l'estil de vida que li corresponia, una forma de no deixar a la societat blanca com a culpable d'aquest fracàs.

Pel·lícules de raça

Les pel·lícules realitzades a la segona meitat de la dècada dels anys 10 i 20 van rebre el nom de "pel·lícules de raça", on es va voler mostrar la realitat de la comunitat negra en la seva forma de vida, valors i aspiracions que van servir d'orgull, reflexió i motivació, al prendre com a model dels valors de la classe mitjana negra i del qual les classes baixes havien d'imitar.

Posteriorment a l'estrena del film de Griffith van començar les protestes, especialment per part de la *National Association for the Advancement of Colored People* (NAACP), sorgint una sèrie de pel·lícules produïdes per companyies negres (Lincoln Motion Picture Company) i realitzades per directors negres i per la comunitat negra, destacant el director Oscar Micheaux (1884-1951) considerat el pare del cinema independent negre i que va dirigir, produir i distribuir les seves produccions afroamericanes des del 1918 fins el 1948.

Cartells corresponents a la producció filmogràfica i teatral del pioner Oscar Micheaux

Els anys 20 veuen el boom d'aquest cinema on es presenten versions cinematogràfiques de novel·les negres, imitació de les de Hollywood i melodrames, especialment sobre el tema de "passar per blanc". El 30% de la producció estava en mans de companyies negres.

Hollywood va veure aviat el filó i també va començar a realitzar "pel·lícules de raça" amb personatges centrals negres. La Gran Depressió de finals dels anys 20 sumat a la important inversió econòmica que havien de fer per actualitzar-se tecnològicament amb l'arribada dels films sonors, van portar a les companyies independents negres a la fallida, de la qual va sobreviure únicament la companyia d'Oscar Micheaux. Hollywood per la seva banda va continuar realitzant "films de raça" i en els anys 30 dominava el 99% de la producció en mans de blancs. L'eix va canviar i es va desvirtuar el contingut presentant-se per al públic negre films d'històries d'amor, gàngsters, westerns, comèdies, etc. transformant-se en un cinema d'evasió, en lloc dels temes que predominaven en el període anterior centrats en la problemàtica pròpia de la comunitat negra.

3.1.1.1. Films

The Homesteader (1919) d'Oscar Micheaux

És una pel·lícula muda en blanc i negre, el primer llarg metratge fet amb un repartiment i un equip negre, per a un públic negre i que va sorgir en resposta al racisme representat a la pel·lícula "El Naixement d'una Nació" de D.W. Griffith. Esta basada en el llibre publicat al 1917, del director de la pel·lícula, Oscar Micheaux i que porta el mateix títol "The Homesteader" està inspirat en la seva pròpia experiència. La pel·lícula és una història melodramàtica que tracta d'un ranxer negre (tots els altres eren blancs),

Baptiste (Charles D. Lucas), enamorat d'una noia blanca, Agnes Stewart (Iris Hall). El seu amor és rebutjat pel pare de la noia (Charles R. Moore) i Baptiste es resigna i torna a la seva ciutat Illinois i es casa amb una noia de la seva raça, l'Orleans (Evelyn Preer), la filla d'un ministre eclesiàstic cobdiciós i vanitos (Vernon S. Duncan). El matrimoni acaba trencant-se i Baptiste torna a Dakota on finalment descobreix que el seu primer amor no és totalment de raça blanca i té un final feliç. Durant els següents 20 anys, Micheaux va ser el director més productiu del cinema independent afroamericà, fent més de 40 pel·lícules, la majoria de les quals, malauradament s'han perdut.

Els temes que tractava als seus films eren polèmics i provocadors com per exemple els linxaments, l'amor interracial, els prejudicis, la discriminació, la corrupció a les esglésies afroamericanes i alhora alabava la força i el coratge dels afroamericans davant del racisme i dels obstacles. Irònicament l'ombra del racisme també es manifestava sobre aquest home que lluitava en contra, ja que els personatges bons o més justos eren d'una tonalitat de pell més clara i en canvi els personatges dolents tenien el to de pell més fosc.

Within Our Gates (1919, Oscar Micheaux)

És una pel·lícula muda en blanc i negre inspirada en el judici de Leo Frank, un jueu nord-americà acusat de violar i assassinar una empleada seva de 14 anys a Georgia i que va ser linxat públicament per la població, el cas va ser aprofitat per justificar el racisme i l'existència del Ku Klux Klan.

Tracta d'una noia Sylvia Landry (Evelyn Preer) que va cap al nord, per recaptar fons per a una escola rural del sud pels nens negres més pobres. Té una història d'amor amb un metge negre que condueix a revelacions sobre el passat de la seva família i la seva pròpia raça mixta. El seu pare va ser injustament acusat de l'assassinat d'un terratinent blanc, Gridlestone. La massa popular va linxar els pares, la Sylvia va escapar i va ser atrapada pel germà de Gridlestone, que va intentar violar-la, però en adonar-se d'una cicatriu en el seu pit, el germà de Gridlestone va veure que la Sylvia era la seva filla de raça mixta, nascuda de la seva relació amb una dona de raça negra. Finalment i després d'escoltar el relat de la seva vida un metge, el Dr. Vivian, manifesta l'orgull per la força dels afroamericans i es casa amb ella.

Aquesta és la pel·lícula més antiga que ha sobreviscut i en ella veiem de nou reflectida la supremacia blanca, el linxament de persones de raça negra i la situació marginal que vivien.

(Enllaç de la pel·lícula: <http://www.youtube.com/watch?v=h1E0NrcnwAE>).

Body and Soul (1924, Oscar Micheaux)

És el debut cinematogràfic de Paul Robeson, actor, cantant, advocat i activista pels drets civils, fill d'un esclau fugitiu i d'una dona descendent de quàquers que van lluitar per l'abolició de l'esclavitud. El paper que interpreta és el del reverend Isaïes T. Jenkins, un capellà que menteix, enganya i roba. En realitat és un convicte, estafador que s'amaga fent-se passar per reverend. Un membre de l'església, Martha Jane (Julia Theresa Russell), anima a la seva filla, Isabelle (Mercedes Gilbert), perquè ho accepti com pretendent. Alhora l'Isabelle també es festejada pel germà bessó del capellà, en Sylvester (també interpretat per Robeson) un home pobre però honrat. El germà malvat fa moltes malifetes fins i tot arriba a robar tots els estalvis de l'Isabelle i quasi mata un home. Sembla ser que aquesta manera de presentar un capellà com un personatge malvat va ser desaprovat per la Junta Nacional de Crítics, de tal manera que en Micheaux va decidir concloure el film fent que tot fos només un somni de la mare d'Isabelle, la qual es casa amb el seu promès Sylvester, són feliços i econòmicament pròspers.

D'aquesta pel·lícula m'agradaria destacar la bona música, espirituals negres que van ser l'origen del *blues*, el *jazz* i el *gospel* que aporta molt valor al film i com els actors en ocasions miren directament a la càmera, és com si busquessin la complicitat amb l'espectador.

(Enllaç de la pel·lícula: <https://www.youtube.com/watch?v=839gxQsYAHA>)

The Scar of Shame (1927, Frank Perugini)

Va ser produïda i dirigida per blancs ja que amb l'arribada del cinema sonor i durant els anys 30, el 99% dels films de raça eren fets per blancs. Encara que produïda, escrita i dirigida per blancs, aquesta pel·lícula va ser protagonitzada per actors negres. Descriu les dificultats d'un jove imposades pel context social, la marginalitat i la por. Lucia Lynn Moisès, interpreta Louise, una dona jove de classe social baixa, que està sotmesa al maltractament per part del seu padrastre (Norman Johnstone) i troba a Alvin, un ambiciós jove compositor (Harry Henderson) de classe benestant. Alvin es casa amb ella secretament per salvar-la del seu padrastre. Louise arriba a creure que Alvin s'avergonyeix d'ella quan s'assabenta que no vol presentar-la a la seva mare, així que comença una vida de vici. En una baralla entre Spike, (còmplice del padrastre de Louise que volen que torni amb ells) i Alvin es produeix un tiroteig que fereix la Louise al coll deixant-li una gran cicatriu. Alvin es condemnat pel fet i es empresonat, encara que acaba fugint i canviant d'identitat, es fa professor de piano i s'enamora d'Alice Hathaway, una de les seves estudiants. El pare d'Alice té una aventura amb Louise, i Alvin finalment es troba amb ella. Ella li demana que torni, però ell es nega. Ella es suïcida, i Alvin explica el seu passat als Hathaway, que el perdonen.

La pel·lícula sosté que el medi social, l'educació i l'ambició són els factors determinants en la vida d'una persona. A la pel·lícula, per això, es veu una contradicció amb el seu propi missatge, ja que suggereixen que la posició dins de la raça ve, en certa manera, determinada per la foscor de la pell (Alvin i Louise són de pell clara, mentre que el padrastre i Spike són de pell fosca). Aquesta correlació de la claror i la foscor amb el bé i el mal era evident en moltes pel·lícules d'aquest gènere. També va poder mostrar, amb bastant claredat, que el delictes era una de les poques formes de prosperitat accessibles en aquesta època a la comunitat negra.

(Enllaç de la pel·lícula: <https://www.youtube.com/watch?v=uQrk5UPIV74>).

The Exile (1931, Oscar Micheaux)

Es tracta de la primera pel·lícula parlada d'en Micheaux. Es una versió de la seva primera novel·la "The Conquest". Recorda l'argument de la seva primera pel·lícula "The Homesteader" que he comentat anteriorment. El resum seria que a la ciutat de Chicago, en Baptista (Stanley Morrell) s'enamora d'Edith (Eunice Brooks) una dona negra que es queda a la mansió on servia, quan els seus propietaris de raça blanca abandonen la casa per causa de l'arribada de negres al veïnat i li proposa casar-se, però, ella porta una mala vida i vol convertir la casa en un bar clandestí i un cabaret, llavors en Baptista que vol una vida més tranquil·la, torna a Dakota del Sud, on compra unes terres. Allà, s'enamora d'una jove blanca, Agnes Stewart (Nora Newsome) però com veu que es tracta d'un amor impossible torna a Chicago i planeja casar-se amb l'Edith, llavors hi ha un tiroteig entre l'amant de l'Edith, el Baptista i ella i la maten. Jean és creu culpable del crim encara que al final l'amant confessa que ha estat ell. Finalment el pare descobreix que la noia que creia que era blanca és realment negra (un tema reiteratiu de les pel·lícules de Micheaux) i va a Chicago a buscar al Baptista i viuen feliços per sempre.

Tornem a constatar el fet que freqüentment a les pel·lícules de l'època, les dones negres que no s'adaptaven a l'estil de vida que ells creien que li corresponia, morien.

(Enllaç d'un fragment de la pel·lícula: <https://www.youtube.com/watch?v=wMOin999iCc>)

Harlem on the Prairie (1937, Sam Newfield)

La pel·lícula *Harlem on the Prairie* es coneguda per ser el primer western musical d'actors de color, amb un pressupost de menys de 50.000 \$ va batre tots els records d'audiència d'aquella època. Va ser la primera pel·lícula d'en Herb Jeffries, primer actor negre que va fer de vaquer cantant al món del cinema. Va néixer amb el nom d'Umberto Valentino, era fill de mare irlandesa i pare desconegut barreja d'etiop, italià, francès i magrebí, sempre va reivindicar la seva interracialitat, deia que era 3/8 parts negre, va néixer el 24 de setembre de 1913 i va morir aquest any als 101 anys, el 25 de maig de 2014. La pel·lícula va tenir tant èxit que van proposar a Jeffries continuar la saga del vaquer negre, però els drets del personatge original "Jeff Kincaid" estaven lligats amb el productor inicial, llavors van crear el personatge de Bob Blake amb el seu fidel cavall Stardusk, la primera pel·lícula d'aquesta sèrie va ser "Two-Gun Man from Harlem" (1938). La història d'aquest film parla del Doc Clayburn, que torna amb el seu espectacle de medicina ambulant amb la seva filla, Carolina, al país on 20 anys abans havia robat or junt a una banda de malfactors, ja que la filla, volia que el seu pare tornés l'or als seus propietaris. L'or estava ocult però quan estava a punt de recuperar-lo s'adona que havia estat seguit per una banda rival, és atacat i el fereixen de mort. Just abans de morir, Doc li dona un mapa del cau on va amagar l'or al Jeff Kincaid, un cowboy jove que treballa pel xèrif perquè s'ocupi de la devolució de l'or als seus legítims propietaris i tingui cura de la seva filla. Després de trobar l'or, desfer-se dels malfactors i tornar l'or, Jeff i Carolina marxen junts al carro.

Aquest film és un exemple del canvi que van experimentar les pel·lícules de raça en produir-les persones de raça blanca. El cinema va passar a ser d'evasió, històries d'amor, gàngsters, westerns, comèdies, etc. desplaçant la temàtica predominant en el període anterior sobre la problemàtica dels afroamericans. De tota manera, el personatge del vaquer Jeff Kincaid, va representar l'heroï amb el qual es podien identificar les persones de color.

The Blood of Jesus (1941, Spencer Williams)

Es tracta de la primera pel·lícula de raça afegida al 1991, al Registre Nacional de Cinema dels Estats Units, (en anglès, *National Film Registry*) que és una selecció de pel·lícules que realitza la Junta Nacional de Conservació de Cinema per a la seva conservació a la Biblioteca del Congrés d'Estats Units. Va ser el primer llargmetratge de Spencer Williams. Es tracta d'un viatge espiritual que realitza la protagonista, una dona molt religiosa, la pietat i devoció de la qual es compara amb l'escepticisme espiritual del seu marit. En un petit poble rural amb una població afroamericana, un grup de l'església està a la celebració d'un servei baptismal al costat del riu, i un dels fidels és la Martha (Cathryn Caviness) mentre el seu marit no hi es per alguna excusa vana. A casa, Ras dispara accidentalment Martha quan el seu rifle cau a terra. La congregació de l'església es reuneix al llit de Martha a pregar per la seva recuperació, i durant aquest període apareix un àngel i el dimoni que la fan debatre entre el Cel i l'Infern, en un principi se sent temptada per un agent de Satanàs, en Judes que porta a la Martha a un club nocturn i a la temptació de la mala vida, l'àngel la rescata i apareix a una cruïlla on Satanàs (juntament amb una banda de jazz en un camió de plataforma) està esperant la seva arribada. L'àngel se li apareix per protegir Martha i la cruïlla es transforma en la

visió de Jesucrist crucificat, i la sang de Crist degota a la cara de Martha. En aquell moment ella desperta i descobreix que està a casa i tot ha estat un somni. Martha es troba amb el seu marit que s'ha tornat religiós i recupera la seva salut. L'àngel que va prendre Martha en el seu viatge beneeix al matrimoni.

Es tracta d'una pel·lícula dramàtica que barreja el món quotidià amb el sobrenatural. Cal destacar la música espiritual i el missatge sobre els valors religiosos que han de servir de reflexió i motivació cap a aquests valors.

(Enllaç de la pel·lícula: <https://www.youtube.com/watch?v=N0QZZ2r3e7s>)

4.1. Màgical negro/el negre místic

El “magical negro” (a vegades anomenat el negre místic o l'amic màgic afroamericà) és un personatge tipus que apareix a les pel·lícules i que, mitjançant l'ús d'una visió especial o poders màgics, ajuda al protagonista blanc. Seria una actualització de l'estereotip Sambo que es refereix als homes negres que els mostraven als films de principis del S.XX com molt feliços, sempre rient, mandrosos i irresponsables o sense preocupacions. El terme va ser popularitzat per Spike Lee, que va desestimar l'arquetip del “super-duper magical negro” al 2001 en una classe amb estudiants de la Universitat de l'Estat de Washington i a la Universitat de Yale. “Magical negro” és un subtipus del “Numinous Negro”, un terme encunyat per Richard Brookhiser a National Review que es refereix als protagonistes o mentors negres sants, respectats o heroics, retratats en les produccions d'entreteniment dels Estats Units.

Un exemple el tenim a la pel·lícula “Ghost” (Jerry Zucker, 1990) on Sam Wheat (Patrick Swayze), banquer de l'ONU, i Molly Jensen (Demi Moore), escultora, viuen feliços a la Ciutat de Nova York fins que són víctimes d'un atacament on ell mor, Sam està mort però el seu esperit és visible a la pel·lícula i s'adona que el robatori havia estat planejat pel seu amic i company de treball, Carl Bruner (Tony Goldwyn), per tal d'obtenir la contrasenya de l'ordinador de la seva oficina ja que Carl estava embolicat en un tema de blanqueig de diners al banc en el qual treballaven els dos. Sam té por de que Molly estigui en perill però ell es troba indefens, incapaç de comunicar-se amb ella en el seu estat actual. No obstant això, troba a Oda Mae Brown (Whoopi Goldberg), una artista que es fa passar per mèdium i que irònicament descobreix (després d'escoltar a Sam criticant el seu negoci fraudulent) que realment té el poder de comunicar-se amb els fantasmes i l'ajuda a prevenir la Molly i descobrir l'estafador. Finalment Sam s'acomiada d'ella amb un petó i desapareix com una llum brillant.

Un altre exemple el trobem a la pel·lícula “The Green Mile” (*La milla verda*, 1999), del director Frank Darabont i ambientada en el sud dels Estats Units, en plena Depressió.

4.5. Esclaus

Algunes de les pel·lícules de més èxit d'aquests darrers anys en el panorama cinematogràfic han estat, precisament, pel·lícules que han abordat aquesta temàtica, com per exemple: “Django unchained” (Quentin Tarantino, 2012) que ja hem comentat a l'apartat 3.4 d'aquest treball; “Lincoln” (Steven Spielberg, 2012) o “12 Years a Slave” (Steve McQueen, 2013) també comentada al punt 3.4. Malgrat l'èxit d'audiència dels citats films, que giren entorn a la submissió de la raça negra als Estats Units durant els segles XVIII i XIX, no han estat moltes les produccions cinematogràfiques que han abordat l'assumpte de l'esclavitud negra al llarg de la història (menys de 20 pel·lícules). Una explicació pot ser que ha de resultar difícil que el cinema nord-americà assumeixi el “mea culpa” i decideixi revisar un dels moments més foscos del país, l'esclavitud.

Cartells de tres films que tracten de l'esclavatge i del procés d'emancipació: *Roots* (1977), *The Purple Colour* (1985) i *12 Years a Slave* (2013)

Un altre film destacable és “The Purple Colour” (1985) dirigida per Steven Spielberg. La història relata la vida durant 30 anys de Celie, una noia de color de 14 anys, de principis del segle XX que està embarassada del seu propi pare i que després es casa amb un home igual de violent i maltractador que el pare, que només la vol perquè treballi en el camp i tingui cura dels seus 4 fills. Però Celie té una obsessió: aprendre a llegir. No para fins aconseguir-ho. Encara que el marit, el senyor, l'hi ho prohibeix, li amaga les cartes, l'apallissa, ella se les arregla per aprendre a llegir, i sobretot mitjançant les cartes de la seva germana, descobreix un altre món i va poc a poc va aconseguint un petit lloc en la societat. Cinc dones de color, de diferents formes es van alliberant de les esclavituds, per la comunicació entre elles, pel coneixement, per la seva independència. En aquesta pel·lícula se'ns mostra com l'educació és el principal camí cap a la llibertat.

Com hem comentat anteriorment la temàtica de l'esclavitud ha estat una qüestió tabú per al cinema, malgrat això, aquest silenci generalitzat de la indústria cinematogràfica, ha estat suplert, per la petita pantalla, la qual ha deixat un dels millors testimonis sobre el drama racista a Estats Units, amb la sèrie televisiva “Roots”, (1977) Sèrie de TV de 8 episodis que narra la història de Kunta Kinte, un noi que, el 1767, va ser raptat a Àfrica i traslladat a Amèrica, i que es va negar sempre a acceptar el seu nom d'esclau (Toby). Els seus descendents van mantenir viu el seu heroic sentit de la rebel·lia, fins que la seva història va arribar a Alex Haley, un noi de Tennessee, que va donar a conèixer la vida de Kunta Kinte a través de la seva novel·la "Roots" (guanyadora del premi Pulitzer) Alex Haley apareix en els últims minuts de la sèrie, al costat de fotos dels avantpassats que ho connecten per nou generacions des de l'àvia de Kunta Kinte fins a ell, encara que hi ha persones que creuen que no són realment avantpassats seus.

Aquestes històries tant vergonyoses estan situades molt més prop de la denúncia d'un fet horrible, com va ser l'esclavitud, que de la ficció exagerada i, encara que fos així, totes elles ens aporten una reflexió a tenir en compte a l'hora de revisar la història un fet que mai va haver de existir. Per això, tant la TV com el cinema són els millors mitjans per fer-nos conscients d'aquests tipus de comportaments irrepetibles, les imatges difícilment, poden deixar indiferents a qui les vegi.

5. Conclusions

Com a conclusió final podem dir que es confirma la hipòtesi inicial sobre la relació entre les pel·lícules al llarg de la història del cinema i els canvis de la societat. Hi ha hagut una evolució des dels seus primers papers, on se'ls mostrava com que només eren feliços sota la tutela dels blancs, i que sense aquests, es transformaven en salvatges, violents i conflictius. He pogut comprovar els estereotips que han perseguit als negres i dels que tanta dificultat tenen per escapar: l'esclau feliç, el music simpàtic, la *mammy* devota, el salvatge que cau en la brutalitat quan no segueix les normes del blanc, el corrupte, la negra o mulata sensual, etc. I és que fins a ben entrats els anys 60, la societat blanca nord-americana no estava preparada per conviure amb els seus compatriotes d'altres races. Aquesta dècada té moltes pel·lícules de presa de consciència i, d'alguna manera, reparadores. A la pel·lícula "To Kill a Mockingbird" (1962) se'ns mostra a un home blanc que està disposat a jugar-se la vida per un home negre, acusat injustament. Però és l'arribada de l'actor Sidney Poitier quan es comença a marcar la diferència entre l'estatus de l'etern paper secundari i marginal reservat als actors negres i els primers personatges protagonistes en els quals, l'home negre pot ser elegant, educat, intel·ligent i atractiu. A partir d'aquí, la cosa es va animar i a la dècada dels 70, actors, directors i productors afroamericans van crear la seva pròpia indústria cinematogràfica (i musical), realitzant pel·lícules de negres per a negres i un fenomen social que va ser batejat com *Blaxploitation*. Tot seguit als anys 80 i 90 va sorgir una generació de directors negres, encapçalada per Spike Lee i John Singleton, entre d'altres. I encara que en els últims temps Hollywood ha produït infinitat de pel·lícules contra el racisme (*12 Years a Slave*, *Django Unchained*, *The Purple Colour...*) i els actors de color han guanyat en prestigi i diners, la veritat és que en 80 anys només sis d'ells han obtingut l'Oscar i sembla ser que per ara no canviarà. Al final, l'evolució de les minories racials al cinema nord-americà no és més que un reflex de l'evolució de la societat i de les lleis que han promogut o evitat la integració. Darrerament han sorgit diferents conflictes racials als EUA, i pot ser que en un futur aquests fets es converteixin en pel·lícula. Realment el racisme ha disminuït molt al llarg dels anys, però encara existeix. La relació entre les persones de raça negra i el cinema és una bona prova de les tensions que es viuen o s'han viscut i una bona prova de qui som i cap a on anem.